

Filip Grudzień¹

Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie

ORCID: 0009-0003-4228-8129

**Sprawozdanie z forum
„Bezpieczne dziedzictwo kultury –
europejskie wyzwania wojenne i kryzysowe”,
Kraków, 3–4 kwietnia 2025 r.**

Report from the forum “Safe Cultural Heritage –
European War and Crisis Challenges,”
Krakow, April 3–4, 2025.

Wstęp

W dniach 3–4 kwietnia 2025 r. w Krakowie odbyło się międzynarodowe forum pt. „Bezpieczne dziedzictwo kultury – europejskie wyzwania wojenne i kryzysowe”, zorganizowane w ramach przewodnictwa Polski w Radzie Unii Europejskiej. Wydarzenie zostało przygotowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Komendę Główną Państwowej Straży Pożarnej, przy ścisłej współpracy instytucji kultury, środowisk naukowych oraz partnerów zagranicznych.

1 Filip Grudzień: mł. asp., Wydział Szkolenia Ochrony Ludności i Dóbr Kultury, Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej, e-mail: fgrudzien@sapsp.pl

Szczególnie istotną rolę w przygotowaniu merytorycznym i organizacyjnym forum odegrała **Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie (SA PSP)**, a w szczególności **Wydział Szkolenia Ochrony Ludności i Dóbr Kultury**, który od lat specjalizuje się w zagadnieniach ochrony dziedzictwa kulturowego w sytuacjach kryzysowych. Forum stało się platformą wymiany doświadczeń pomiędzy praktykami i ekspertami z całej Europy, potwierdzając wiodącą rolę Polski w tej dziedzinie.

Kontekst i znaczenie wydarzenia

Forum stanowiło jedno z kluczowych wydarzeń polskiej prezydencji w Radzie UE, realizowanej pod hasłem „**Bezpieczeństwo, Europo!**”. Tematyka ochrony dziedzictwa kultury została zaprezentowana jako integralny element szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego, cywilnego i kulturowego.

W obliczu trwających konfliktów zbrojnych w Europie, narastających zagrożeń hybrydowych i coraz częstszych katastrof naturalnych forum zwróciło uwagę na konieczność systemowego podejścia do ochrony dóbr kultury. Podkreślono, że niszczenie dziedzictwa kulturowego jest nie tylko stratą materialną, lecz także uderzeniem w tożsamość narodów i wspólnot lokalnych.

Program i przebieg forum

Obrady forum odbywały się w siedzibie Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie i były podzielone na trzy główne bloki tematyczne:

- 1) Dziedzictwo w obliczu wojny informacyjnej i konfliktów zbrojnych,
- 2) Ochrona najcenniejszego dziedzictwa kultury,
- 3) Dziedzictwo wobec kryzysów i zagrożeń pożarowych.

Integralną częścią wydarzenia były zajęcia warsztatowe oraz pokazy praktyczne, zorganizowane na Zamku Królewskim na Wawelu, w których kluczową rolę odegrali wykładowcy i instruktorzy Szkoły Aspirantów PSP w Krakowie. Program uzupełniły wizyty studyjne w Muzeum Książąt Czartoryskich

oraz w Bazylice Mariackiej, podczas których omawiano praktyczne aspekty zabezpieczania obiektów o najwyższej wartości historycznej i artystycznej.

Panele tematyczne i dyskusje eksperckie

Podczas sesji panelowych eksperci z Polski i zagranicy omawiali zagadnienia związane z ochroną dóbr kultury w kontekście:

- a) działań wojennych i okupacyjnych,
- b) dezinformacji i wojny informacyjnej,
- c) katastrof naturalnych i zagrożeń pożarowych,
- d) planowania ewakuacji i zabezpieczania zbiorów.

Szczególną uwagę poświęcono współpracy pomiędzy instytucjami kultury a służbami ratowniczymi. Przedstawiciele Wydziału Szkolenia Ochrony Ludności i Dóbr Kultury SA PSP w Krakowie prezentowali dobre praktyki wypracowane w ramach szkoleń krajowych i międzynarodowych, wskazując na znaczenie wspólnych procedur, ćwiczeń oraz regularnego doskonalenia kadr.

Prelegenci i uczestnicy

W forum udział wzięli przedstawiciele administracji rządowej, instytucji europejskich, służb mundurowych oraz środowisk naukowych. Wśród prelegentów znaleźli się m.in.:

- Hanna Wróblewska – Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Wiesław Leśniakiewicz – Podsekretarz Stanu w MSWiA,
- nadbryg. Wojciech Kruczek – Komendant Główny PSP,
- Anna Battistutta – przedstawicielka Komisji Europejskiej,
- nadbryg. Michał Kamieniecki – Komendant Wojewódzki PSP w Olsztynie,

a także uznani eksperci i naukowcy z Polski i zagranicy.

Znaczący wkład merytoryczny w obrady wnieśli również przedstawiciele Szkoły Aspirantów PSP w Krakowie, którzy występowali zarówno w roli prelegentów, jak i moderatorów paneli dyskusyjnych.

Rola Szkoły Aspirantów PSP w Krakowie i Wydziału Szkolenia Ochrony Ludności i Dóbr Kultury

Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie, a w szczególności Wydział Szkolenia Ochrony Ludności i Dóbr Kultury, odegrała bardzo istotną rolę w realizacji forum. Wydział ten odpowiadał za:

- a) współtworzenie programu merytorycznego wydarzenia,
- b) przygotowanie i prowadzenie warsztatów praktycznych,
- c) organizację ćwiczeń z ewakuacji i zabezpieczania zbiorów,
- d) zapewnienie zaplecza eksperckiego w zakresie ochrony dóbr kultury.

Powyższe przedsięwzięcia zostały przeprowadzone na bazie sprzętu Szkoły, która stworzyła tzw. miasteczko sprzętowe, które obsługiwało przyjęcie, oznakowanie oraz przekazywanie do dalszego transportu bądź ochrony dzieł kultury ewakuowanych podczas ćwiczeń.

Instruktorzy i wykładowcy wydziału zaprezentowali autorskie rozwiązania szkoleniowe oraz doświadczenia wyniesione z działań ratowniczych i ćwiczeń prowadzonych w obiektach zabytkowych. Ich zaangażowanie podkreśliło znaczenie edukacji i systemowego szkolenia służb ratowniczych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz rolę Szkoły, jako wiodącego ośrodka kompetencyjnego w tej dziedzinie.

Ćwiczenia praktyczne

Jednym z najważniejszych elementów forum były ćwiczenia praktyczne przeprowadzone na Zamku Królewskim na Wawelu. Scenariusze ćwiczeń obejmowały ewakuację wybranych elementów zbiorów, ich zabezpieczenie oraz współdziałanie służb ratowniczych z personelem muzealnym.

Ćwiczenia zostały przygotowane i koordynowane przez Szkołę Aspirantów PSP w Krakowie, przy udziale funkcjonariuszy PSP, pracowników instytucji kultury oraz ekspertów ds. ochrony zabytków. Pokazy te spotkały się z dużym zainteresowaniem uczestników i zostały wysoko ocenione jako przykład skutecznego połączenia teorii z praktyką.

Zakończenie i wnioski

Forum zakończyło się wspólnym podsumowaniem obrad oraz sformułowaniem rekomendacji dotyczących dalszego rozwoju systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w Europie. Podkreślono, że ochrona dóbr kultury jest nieodłącznym elementem bezpieczeństwa publicznego i narodowego oraz wymaga stałej, zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy administracją, instytucjami kultury i służbami ratowniczymi.

Szczególnie zaakcentowano rolę wyspecjalizowanych ośrodków szkoleniowych, takich jak Szkoła Aspirantów PSP w Krakowie, w budowaniu kompetencji i standardów ochrony dziedzictwa. Forum potwierdziło potrzebę dalszego rozwijania europejskiej sieci ekspertów oraz wspólnych procedur reagowania na zagrożenia wobec dóbr kultury.